

Kemi B

Organisk kemi 3

Alkoholer

Læringsmål

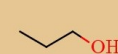
- Funktionel gruppe
- Navngivning
- Primære, sekundære og tertiære alkoholer
- Reaktioner: Oxidation og kondensation
- Fysiske egenskaber

GYMNASIEKEMI

Alkoholer – funktionel gruppe

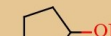
Den funktionelle gruppe i alkoholer er en OH-gruppe. OH-gruppen, som også kaldes en **hydroxy-gruppe**, kan sidde både i enden eller midten af carbon-kæder, eller i cykliske forbindelser. Eksempelvis:

propan-1-ol

butan-2-ol

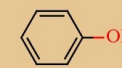

cyklopentanol

Der findes også eksempler på forbindelser der indeholder OH-grupper som ikke betegnes som alkoholer. Det drejer sig om carboxylsyrer og phenoler.

ethansyre

phenol

GYMNASIEKEMI

Navngivning

Alkoholer navngives med endelsen **-ol**. Når alkoholerne navngives skal man som udgangspunkt angive hvor hydroxy-gruppen sidder.

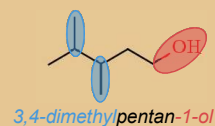
Hvis molekylet indeholder sidekæder navngives de som normalt.

Cykliske alkoholer navngives også som normalt.

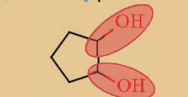

propan-2-ol

ethanol

3,4-dimethylpentan-1-ol

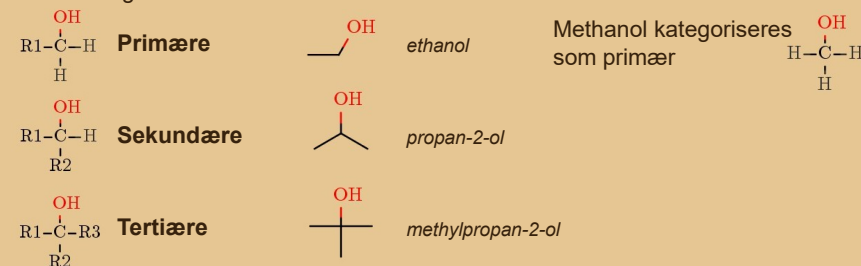
cyklopentan-1,2-diol

GYMNASIEKEMI

Primære, sekundære og tertiære alkoholer

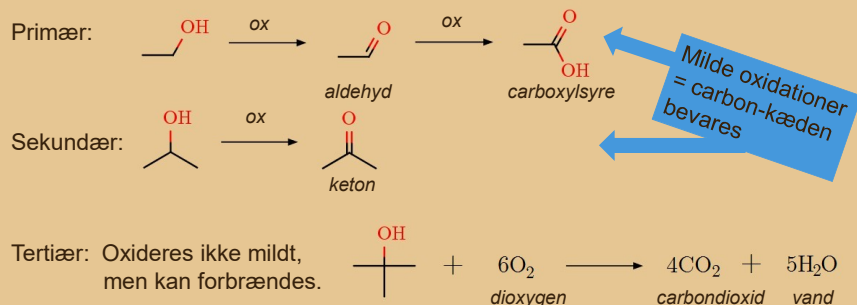
En væsentlig isomeri for alkoholerne er stillingsisomeri, altså hvor hydroxy-gruppen sidder. Den er vigtig for alkoholerne fordi de forskellige stillingsisomere kan lave forskellige reaktioner. Derfor har man inddelt alkoholerne i tre underkategorier:

GYMNASIEKEMI

Reaktion: Oxidation

Alkoholer kan oxideres af forskellige oxidationsmidler. Men reaktionen er forskellig alt afhængig af hvilken type alkohol man oxiderer.

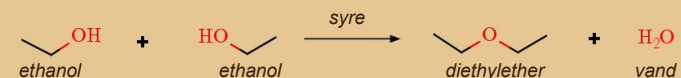

GYMNASIEKEMI

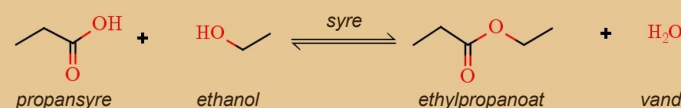
Reaktion: kondensation

Alkoholer kan også bruges i kondensationsreaktioner. I kondensationsreaktioner sammensættes to molekyler og et mindre molekyle (ofte vand) fraspaltes.

To ens alkoholer kan kondenseres til en **ether**.

En alkohol og en carboxylsyre kan kondenseres til en **ester**.

GYMNASIEKEMI

Fysiske egenskaber

Polaritet

Alkoholer kan på grund af hydroxy-gruppen være meget polære. De fleste alkoholer har dog på grund af carbon-kæden også upolære egenskaber.

Alkohol

Propan-1-ol
Butan-1-ol
Pentan-1-ol
Pentan-1,2-diol

Blandbarhed med vand

fuldstændig blandbar
73 g / L
22g / L
fuldstændig blandbar

Som tommelfingerregel siger man alkoholer med højst et 1:4 forhold mellem hydroxygrupper og carbon-atomer stadig er polære.

GYMNASIEKEMI

Fysiske egenskaber

Koge- og smeltepunkter

På grund af hydroxy-gruppen laver alkoholer både dipol-dipolbindinger og hydrogenbindinger, ud over londonbindinger. Derfor har alkoholer forholdsvis høje koge- og smeltepunkter

Molekyle:	pentan-1-ol	hexan-1-ol	pentan-1,2-diol
Molarmasse:	88g/mol	103g/mol	104g/mol
Kogepunkt:	138°C	157°C	206°C

GYMNASIEKEMI

Næste video →

Opgaver, quizzes og simulationer på
www.gymnasiekemi.com

GYMNASIEKEMI